

POŘAD BOHOSLUŽEB				
1. 1.	St	9:30	Jablonec	slavnost Matky Boží Panny Marie Nm 6,22–27; Žl 67 (66),2–3.5.6+8 Gal 4,4–7 Lk 2,16–21
		14:00	D. Voda	
		18:00	Jablonec	
2. 1.	Čt	14:00	Paseky**	památky sv. Basila Velikého a sv. Řehoře Nazíánského
		18:00	Jablonec	
3. 1.	Pá	17:00	Jablonec	
4. 1.	So	8:00	Jablonec	
		16:00	Lučany	
5. 1.	Ne	7:30	Rychnov	2. neděle po Narození Páně Sir 24,1–4.12–16; Žl 147,12–13.14–15.19–20; Ef 1,3–6.15–18; Jan 1,1–5.9–14
		9:30	Jablonec	
		14:00	Nová Ves	
		18:00	Jablonec	
6. 1.	Po	7:00	Jablonec	slavnost Zjevení Páně
		18:00	Jablonec	
7. 1.	Út	18:00	Mšeno	
8. 1.	St	18:00	Jablonec	
9. 1.	Čt	14:00	U Přehradý*	
		18:00	Jablonec	
10. 1.	Pá	17:00	Jablonec	
11. 1.	So	8:00	Jablonec	
		16:00	Lučany	
12. 1.	Ne	7:30	Rychnov	svátek Křtu Páně Iz 42,1–4.6–7; Žl 29, 1–2.3ac–4.3b 9b–10; Sk 10,34–38; Lk 3,15–16.21–22
		9:30	Jablonec	
		14:00	Rádló	
		18:00	Jablonec	
13. 1.	Po	7:00	Jablonec	památky sv. Hilária, biskupa a učitele církve
14. 1.	Út	18:00	Mšeno	
15. 1.	St	18:00	Jablonec	
16. 1.	Čt	14:00	Paseky**	
		18:00	Jablonec	
17. 1.	Pá	17:00	Jablonec	památky sv. Antonína, opata
18. 1.	So	8:00	Jablonec	památky Panny Marie, Matky jednoty křesťanů
		16:00	Lučany	
19. 1.	Ne	7:30	Rychnov	2. neděle v mezidobí Iz 62,1–5; Žl 96 (95); 1Kor 12,4–11; Jan 2,1–12
		9:30	Jablonec	
		14:00	Janov	
		18:00	Jablonec	
20. 1.	Po	7:00	Jablonec	
21. 1.	Út	18:00	Mšeno	památky sv. Anežky, panny a mučednice
22. 1.	St	18:00	Jablonec	památky sv. Vincence, jáhna a mučedníka
23. 1.	Čt	14:00	U Přehradý*	
		18:00	Jablonec	
24. 1.	Pá	17:00	Jablonec	památky sv. Františka Saleského, biskupa
25. 1.	So	8:00	Jablonec	svátek obrácení sv. Pavla, apoštola
		16:00	Lučany	
26. 1.	Ne	7:30	Rychnov	3. neděle v mezidobí Neh 8,2–4a.5–6.8–10; Žl 19(18); 1Kor 12,12–30; Lk 1,1–4;14–21
		9:30	Jablonec	
		14:00	Rýnovice	
		18:00	Jablonec	
27. 1.	Po	7:00	Jablonec	památky sv. Anděly Merici, panny
28. 1.	Út	18:00	Mšeno	památky sv. Tomáše Akvinského, kněze a učitele církve
29. 1.	St	18:00	Jablonec	
30. 1.	Čt	14:00	Paseky**	
		18:00	Jablonec	
31. 1.	Pá	17:00	Jablonec	památky sv. Jana Boska, kněze

* Domov seniorů ** Domov důchodců

KE SVATÉ ZPOVĚDI JE MOŽNÉ PŘISTOUPIT V KOSTELE OBVYKLE PŮL HODINY PŘEDE MŠÍ SVATOU NEBO PO TELEFONICKÉ DOHODĚ KDYKOLIV (602 887 143).

V KOSTELE NEJSVĚTĚJŠÍHO SRDCE JEŽIŠOVA SE KONAJÍ DENNĚ ECHARISTICKÉ ADORACE DLE ROZPISU V KALENDÁŘI. V ÚTERKY VEČER JE ADORACE V KOSTELE VE MŠENĚ.

farní list

MĚSÍČNÍ
ZPRAVODAJ PRO
FARNÍ OBVOD
JABLONEC
NAD NISOU

LEDEN 2025

ROČNÍK XIX.

ČÍSLO CLXXXIX

JABLONEC NAD NISOU | JANOV NAD NISOU | LUČANY NAD NISOU
RYCHNOV U JABLONCE NAD NISOU | RÝNOVICE

JUBILEJNÍ BEZRADNOST

Farář remcal, že má během vánočního oktávu jet až na druhý konec světa, do Litoměřic, aby tam byl povinně účasten zahájení jubilejního roku, jehož smysl navzdory pastýřským listům dosud nerozluštil. Remcal, ale jel. Když totiž papež a biskup zavelí, je lépe poslouchat než brblat. K cestě se povzbudil myšlenkou na úprk Svaté rodiny před Herodem do Egypta, což také nebyla výprava, na kterou by se někomu chtělo. Nakonec se to ukázalo být výtečné. Ostatně, farář měl tak nízká očekávání, že nemohl být překvapen jinak než mile.

Rezidua pochybností o jubilejním roku však zůstávají. Páter je hnidopich, a proto se nemístně táže, k čemu vlastně jsou svaté brány, ke kterým se v tomto roce mají podnikat poutní cesty. Kdysi v roce 1300 za papeže Bonifáce VIII., který vyhlásil ten úplně první jubilejní rok, znamenala svatá brána přístup k plno-mocným odpustkům. Jenže ty je podle současného církevního práva možné získat i za modlitbu růžence v kostele nebo za rozjímání nad Písmem svatým. Tehdy ve středověku znamenaly odpustky těžko dostupný produkt, po němž byla velká poptávka, dnes je to produkt dostupný kdykoliv, a poptávka je malá.

Když farář nenachází smysl jubilejního roku v odpustkování, v čem ho má tedy hledat a co má v tomto roce, na jehož jedinečnou důležitost je ze všech stran upozorňován, vlastně dělat? V roce svatého Pavla si třeba mohl pozorně přechíst všechny jeho listy, v roce kněží se mohl denně zvlášť modlit za služebníky církve. Ale jak na pravidelné bázi jubilejně jubilovat to neví.

Nakonec se však rozhodl nezhurat a raději se propřemýšlet k něčemu nosnému. Napadly ho dva žitelné podněty a je zde ochoten se o jeden podělit (druhý vám pak možná časem pošeptá z kazatelny).

Takže, jubilejní roky se vztahují k starozákonní tradici milostivého léta, kdy – vždy jednou za padesát let – byli propouštěni otroci a odpouštěny dluhy. Co tedy pojmout letošek jako velký vztahový restart? S některými lidmi už jsme udělali svou zkušenost a zapouzdřili vůči nim své srdce, protože už nechceme další rány. Jednou za pětadvacet let možná stojí za to vyjít takovým oddáleným bližním vstříc – pravděpodobně budeme zase zklamáni, ale možná i mile překvapeni. Dobrý Bůh milosrdně i potíší zapomíná na vše, co jsme pokazili, jakmile k němu zaúpíme s prosbou o odpuštění. Nejenže odpustí, ale dokonce zapomene a zase s námi obnoví svůj vztah. Kdy jindy než letos ho v tom díle napodobit? Součástí restartu pak může být i ochota proměnit dárné půjčky v dary. Farář se pokusí jít příkladem a nehlédět už nevráživě na ony hanebníky, kterým leží na nočním stolku některá z jeho knížek.

P. Štěpán Smolen

BYLO

DUCHOVNÍ OBNOVA

V sobotu 14. prosince se na faře konala duchovní obnova s P. Petrem Havlíkem. Tématem bylo *Hledání pokoje s papežem Janem XXIII.* Kromě představení osobnosti tohoto pokojného a radostného světce nám otec Petr přiblížil, jak můžeme dosáhnout podobných ctností i my. O pokoj je třeba usilovat zachováváním denního řádu a modlitby, pravdivou svátostí smíření, vírou, že se o mne dobrotivá Boží prozřetelnost stará. Pokoj duše můžeme čerpat též v dobrém společenství, v kvalitní četbě, kráse přírody i umění. Každý jsme obdrželi sepsané *Desatero pokoje Jana XXIII.*, abychom si téma mohli ještě připomenout. Obnova byla dobře připravená a ucelená – když přišel čas na dotazy, nebylo již na co se ptát :-).

Ludmila Macková

FILMOVÁ VÍKENDOVKA

Ve dnech 6.–8. prosince byla na janovské faře uspořádána víkendovka pro děti. První aktivitou bylo sledování filmu *Josef – Král snů*, který účastníky uvedl do tématu *Josef a jeho bratři*. To všechny provázelo celým programem. Děti si zahrály vnitřní i venkovní hry, otestovaly svou paměť při kvízu a zamyslely se nad poselstvím příběhu.

Celý program zakončila cesta na nedělní mši svatou, kde si rodiče převzali děti. I přes malý počet dětí a spoustu vedoucích (nebo právě proto :D) byla akce velmi zdařilá.

ZAHÁJENÍ SVATÉHO ROKU

Pout' může vypadat velmi různorodě. Naše poslední loňská vedla do Litoměřic u příležitosti

ti zahájení jubilejního roku. Na cestu jsme se tentokrát vydali několika auty v počtu asi pětadvaceti účastníků.

Jelo se velmi příjemně, alespoň z počátku. Kostel sv. Vavřince v Jablonném nás vybídl k zastavení a krátké modlitbě u hrobu patronky rodin a naší diecéze sv. Zdislavy. Poprosili jsme ji také o ochranu na naší pouti. Ta se určitě hodila, když nám příroda jízdu mlhami a námrazou lehce komplikovala.

Obrady zahájil otec biskup na nádvoří biskupské rezidence. Po čtení úryvků z Evangelia a buly *Spes non confundit* Svatého otce k vyhlášení jubilejního roku 2025, se procesí zúčastněných vydalo ke katedrále. Zde jsme uctili svatý kříž zpěvem hymnu *Pangue lingua*. Před samotnou mší svatou ještě katedrálou procházel otec biskup a kropil věřící na připomínku křtu. V průvodu před ním byl nesen kříž jako kotva naděje a jako pokladnice živého slova evangeliař.

Po mši svaté spojené s obnovou manželských slibů, jak se na svátek Svaté rodiny patří, nás ještě čekaly zpívané nešpory. Jak jinak, když již na začátku otec biskup vyzval k radostnému slavení a prohlásil, že si ho budeme moci užít do sytosti.

Otec biskup také zaslouží veliké uznání za velmi milé zakončení již mimo bohoslužby. Před věží katedrály na věřící čekal stánek se svařeným vínem, čajem, kávou a punčem (pro děti a řidiče) a také něčím malým k zakousnutí. Byla to velmi účinná a milá pomoc, jež přivedla v nanuky proměněné věřící zpět do života.

Martin Štula

BUDE

ŽEHNÁNÍ DOMOVŮ

Ve dnech po slavnosti Zjevení Páně bude probíhat žehnání našich domovů. Zapište se do seznamu v kostele nebo se domluvte s knězem telefonicky (602 887 143) či osobně na faře.

PŘEDNÁŠKA A BESEDA

Ve středu 8. ledna na faře se bude konat přednáška a beseda na téma *Lidská práva jako práva přirozená* s doc. Mgr. Jakubem Jínkem, Dr. Phil., z Katolické teologické fakulty Univerzity

Karlovy, vedoucím Katedry filosofie a práva.

PŘEDNÁŠKA PERU

V sobotu 18. ledna v 17:30 na faře se bude konat přednáška a beseda *Horské putování v Peru* (treky Huayhuash a Santa Cruz) s panem Jaroslavem Lufinkou. Součástí bude projekce fotografií.

NEDĚLE BOŽÍHO SLOVA

Třetí neděle v liturgickém mezidobí (letos 26. ledna) je papežem Františkem ustanovena

BUDE

jako neděle Božího slova. Při biskupstvím na podporu mši svaté bude sbírka vyhlášena biblického apoštolátu.

PRAVIDELNÉ

SETKÁVÁNÍ MAMINEK

Každou středu od 9:30 na faře se setkávají maminky s malými dětmi. Pro ověření kontaktujte Aničku Pospíšilovou (777 660 047).

NÁBOŽENSTVÍ PRO DOSPĚLÉ

Tento měsíc se bude konat 2., 16. a 30. ledna v 19 hodin na faře.

BIBLICKÁ HODINA

V úterý 7. ledna v rámci setkání u J. Kernerové (ul. B. Němcové) bude od 19 hodin biblická hodina se Zbyňkem Pavienským.

ÚVOD DO PÍSMATA SVATÉHO

Setkání nad Písmem se bude konat na faře v 16.30 ve čtvrtek 9. ledna, téma: *prorok Abakuk* a 23. ledna, téma: *prorok Sofoniáš*.

MINISTRANTSKÉ SCHŮZKY

Ministranti se sejdou na faře v pátek 10. a 24. ledna v 16 hodin.

SETKÁNÍ RODIN

V neděli 26. ledna po mši svaté na faře se bude konat setkání rodin. Srdečně zveme.

TÝDEN MODLITEB

Ekumenický týden modliteb za jednotu křesťanů se bude konat 19.–26. ledna. Zahájení (neděle) a ukončení (následující neděle) se uskuteční v jednotlivých církvích, setkání v týdnu jsou plánována vždy od 18 hodin podle následujícího pořádku:

Po 20. 1. – Ekumenické setkání (kostel sv. Anny, Anenské nám.); Út 21. 1. – Církev adventistů sedmého dne – (modlitebna, Petra Bezruče 61); St 22. 1. – Církev pravoslavná (Chrám Pokrovu Matky Boží, Vrchoslavice); Čt 23. 1. – Českobratrská církev evangelická (modlitebna, Pod Baštou 10); Pá 24. 1. – Církev starokatolická (kostel Povýšení sv. Kříže, náměstí B. Němcové).

OZNÁMENÍ

NOVÝ NÁZEV ŠKOLY

Základní škola Antonína Bratřovského si dovoluje informovat jabloneckou veřejnost o důležité změně. Od 1. ledna 2025 ponese naše škola čestný název „Základní škola svaté Zdislavy“, udělený Litoměřickou diecézí. V roce 2025 si připomeneme 30. výročí svatořečení této světice. Volba jejího jména pro školu v tomto kontextu zvyšuje povědomí o této výjimečné postavě a podtrhuje naše úsilí o předávání jejích hodnot, jako jsou láska k rodině, péče o druhé a oddanost k duchovnímu životu. Změna názvu školy není jen administrativním krokem, ale i výrazem našeho závazku k hodnotám, které představují jak církevní tradice, tak i rodinný charakter naší školy. Věříme, že nový název bude nejen odpovídat současnosti, ale také napomůže k rozvoji školy v budoucnu.

Mgr. Hana Antonínová Hegerová, ředitelka školy

DARY – POTVRZENÍ

Za všechny vaše finanční dary velice děkujeme. Rádi vám vystavíme potvrzení o daru za uplynulý rok. Včas se nám, prosím, ozvěte na farní mail či telefon (fara@farnostjablonec.cz, 483 312 327).

Farní list – zpravodaj pro farní obvod Jablonec nad Nisou.

Redakční kruh: Jindra Drábková, Ludmila Macková, Štěpán Pospíšil, Štěpán Smolen, Jan Suchánek, Martin Štula, Borek Tichý. Za obsah odpovídá: R. D. Štěpán Smolen. Vydavatel: Římskokatolická farnost – děkanství Jablonec nad Nisou, Horní náměstí 1056/12, 466 01 Jablonec nad Nisou; telefon: 483 312 327. Grafika záhlaví: Pavel Akerman. Sazba: Martin Štula.

Datum vydání: 3. ledna 2025.

Děkujeme za vaše dary!

Číslo účtu farnosti: 220 099 5750/2010.

QR Platba

NADĚJE ZNAMENÁ, ŽE STOJÍ ZA TO ŽÍT

KAZÁNÍ NA ZAHÁJENÍ SVATÉHO ROKU 2025, KATEDRÁLA SV. ŠTĚPÁNA V LITOMĚŘICÍCH, NEDĚLE 29. PROSINCE 2024 V 16.00 HODIN

Milé sestry, milí bratři,

papež František rozhodl, že právě dnes, o svátku Svaté rodiny, se má zahajovat Svatý rok – Jubileum 2025 v jednotlivých diecézích. A tak jsme tady.

Svaté roky, slavené od roku 1300 nejprve v intervalech 50 let, a potom stále častěji, jsou inspirovány starozákonním sabatickým rokem, rokem odpočínutí, nazývaný shmita. Slavily se každých sedm let a bylo nařízeno toho roku propouštět otroky na svobodu a nechat pole a vinice ležet ladem. Později Židé slavili a slaví dodnes sabatický či jubilejní rok, vyhlášený po sedmkrát sedmi lety, tedy každý 50. rok. Smysl byl stejný: odpustit dlužníkům dluhy a přijímat od Boha všechno jako dar. (srov. Lv 24,1–4; Ex 23,10n; Dt 15,12–15).

A takový je i smysl každého Svatého roku. Je to rok, kdy si více než kdy jindy uvědomujeme, že jsme závislí na Bohu a jeho milosrdenství a dobrotě a že ona myšlenka sabatického roku, tedy propustit otroka, odpustit dlužníkovi a žít z Boží dobroty zůstává stále platná. V novém letopočtu odvozeném od Kristova příchodu na svět se pak jubilejními roky stávají ty, které jsou výročím Kristova Vtělení, případně ukřižování a zmrtvýchvstání. A takový je i letošní rok.

V první řadě bychom si měli odpovědět na otázku, co pro nás Svatý rok znamená. Abychom mohli plně využívat jeho plodů, tedy milosti nového začátku a prohloubení našeho vztahu ke Kristu, musíme si nejprve přiznat, že potřebujeme Boží milosrdenství. V pastorační praxi se často setkáváme s velmi zběžným pohledem člověka na sebe sama. Nemálo kajíčníků při zpovědi vyznává, že nemá vlastně žádné hříchy, protože nikoho nezabíli a nikoho neokradli. Ano, vražda a krádež – to jsou velké hříchy, jsou to dokonce zpravidla trestné činy. Ale s tímto konstatováním přece nemůže být člověk spokojený. Když budeme přemýšlet dále, dojdeme k názoru, že všechno nebylo v pořádku. To je svatá pravda. Ale pokud nebudeme vědět poněkud přesněji, jak jsme na tom, pak v nás Boží milost může působit pouze omezeně, protože my s ní v podstatě nejsme schopni spolupracovat. Celý proces smíření s Bohem pak spočívá v přiznání, uznání a vyznání viny. A to je dlouhá cesta.

Na rozdíl od různých technik osobního rozvoje zde nejde v první řadě o to, abychom poznali své silné a slabé stránky a začali s tím nějak pracovat, ale abychom poznávali, že jsme hříšní chybní lidé, a to v naprosto konkrétních věcech, a že je tu Bůh, který je sice spravedlivý, ale současně je milosrdný a milostivý, který nám může a chce odpustit. Je to Bůh milující, který tak miloval svět, že nám poslal svého jednorozeného Syna. A každý, kdo v něho věří, má život věčný (Jan 3,16). Věřit v něho pak neznamená pouze věřit, že existuje, že tu byl, že tu na světě něco konal, ale že tu je kvůli mně, že já jsem příčinou toho všeho, co se stalo a děje v dějinách spásy tak, jak o tom zpívá středověká sekvence *Dies irae*: „Recordare, Iesu pie, quod sum causa tuae viae, ne me perdas illa die.“ (Pamatuj, dobrý Ježíši, že já jsem příčinou tvé cesty, v onen den mě neztrat’.) Taková víra nám pomáhá, abychom žili v životodárném společenství s Bohem.

Je dobře, že zahajujeme Svatý rok na svátek Svaté rodiny. To, co činí z lidských individuí plně člověka, jsou vztahy. Vztahy jsou nesmírně důležité. A to nejen jejich existence, tedy že já mám k lidem vztahy a oni je mají ke mně, ale důležitá je také kvalita vztahů. Ano, mají být co nejlepší, ale zde mám na mysli něco jiného. Jiný vztah je mezi manželi, jiné jsou vztahy mezi rodiči a dětmi, jiné jsou vztahy sousedské, jiné vztahy mezi kamarády přáteli, jiné jsou vztahy ve společenství farnosti, diecéze, a tak bychom mohli pokračovat. Aby byla společnost soudržná, musí

být tyto vztahy dobře uspořádány. Ježíš mluví o trojím vztahu: k Bohu, k bližnímu a k sobě samému. Zatímco vztah k Bohu má být naprosto exkluzivní (miluj Boha nade vše), pak vztah k bližnímu je poměřován vztahem k sobě samému, a naopak (srov. Mk 12,30–31). Zdá se to být jednoduché, ale jak je to těžké například v situacích, kdy je třeba odpouštět. Prosbu v Modlitbě Páně „odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům“ (Mt 6,12) rozhodně není jen do počtu.

Vzácným vztahem, který byl Kristem povýšen na svátost, je vztah manželů. Je dobré si připomenout, že je to vztah lásky, úcty a věrnosti až do smrti jednoho z manželů. Lze pochopit složitosti současné doby, ale pokud takto žité manželství už není normou, ale pozitivní deviací, pak s námi něco není v pořádku. Navzdory konzumní kultuře, kdy to, co nefunguje nebo zlobí, už neopravujeme, ale vyhazujeme, nesmí toto platit o vztazích mezi lidmi a už vůbec ne o vztazích mezi manželi. Proto se dnes budeme za manžele modlit a oni budou obnovovat svůj manželský slib. Více než kde jinde, zde platí přísloví: „Bez Božího požehnání marné lidské namáhání.“

Na intimní a velmi exkluzivní vztah manželů úzce navazuje vztah rodičů a dětí v rodině. Jsou to spojené nádoby. Pokud je v ohrožení manželství, je v riziku i rodina. Rodina je přitom přirozeným prostředím pro růst, vývoj a výchovu další generace. Jak zdravé budou rodiny, tak zdravá bude společnost. To, že v pravěku žili lidé možná jiným způsobem, třeba v tlupách, neznamená, že rodina nemá vysokou hodnotu a že ji nemáme dnes chránit a podporovat. Je to úkol každého z nás, rodičů a dětí, stejně jako politiků, společností stejně jako církve. Je to úkol i nás celibátníků, protože i když rodinu nemáme, z rodiny jsme vyšli a víme, o co bychom bez rodiny přišli.

Svatá rodina je nám vzorem jak svatostí svých členů, tak svatého soužití v rodině. Neměla na růžích ustláno. Narození v betlémském chlévě, útek před Herodem do Egypta, chudoba a tvrdá práce. Nebyla ušetřena ani smrti. Ale toto všechno bylo možné překonat, protože se tak dělo pro Boha a s Bohem. Tímto Bohem je malý (a později větší a dospělý) Ježíš. On byl současně důvodem jejich těžkostí, ale zároveň také způsobem jejich řešení. V této rodině byl Bůh vždy přítomen.

Protože jsme byli mocí křtu přijati za Boží děti (srov. Řím 8,16), patříme do této rodiny. Tou rodinou je církev. Stejně jako ve svaté rodině, i zde se děje a má být všechno pro Boha a s Bohem. Církev bez Boha by byla jen jakousi dobročinnou organizací, která dřív nebo později skončí na nějaký nedostatek nebo nepotřebnost. Církev zároveň musí žít tak, aby její jednotliví členové žili s Bohem a byli k němu vedeni. Je domovem milosti, prostředím pro růst svatosti, skutečnou rodinou, kde jsou vztahy posvátné, protože základním vztahem, který drží vše pohromadě, je Bůh a jeho dobrota k lidem. Kristus je hlavou církve.

Toto všechno, co jsem právě o církvi řekl, si uvědomujeme ještě více během Svatých roků. Uvědomujeme si svatost Boží, jeho ochotu nás osvobodit a oddlužit, jeho vůli dát nám novou šanci. Z jeho strany je to skutečně účinná pomoc. Proto žít v církvi není jen činnost či práce, ale je to vždy slavení. Ženich je s námi, jsme stále na svatbě. Chce, abychom měli na sobě svatební roucho milosti, ale současně je milosrdný a má nás rád takové, jací jsme (srov. Mt 22,1–14). To zavazuje. Proto s vděčností zahajme tento Svatý rok a modleme se, aby nás zahrnuté Boží milostí a dobrodiním, On sám proměňoval a proměnil.

A jaká má být ta proměna? Nejde zdaleka jen o nás. Máme být světlem, abychom svítili, máme být solí, abychom dávali chuť (Mt 5,13–16). Máme být svědky naděje, abychom se stali zřejmým naděje, a to pro všechny lidi. Naděje, tedy přesvědčení, že Bůh má všechno pevně v rukou, že má poslední slovo, že stojí za to žít.

† Stanislav Příbýl, biskup litoměřický